

Sisällysluettelo

Hankkeen tavoite.....	2
Hankkeessa tehtävät toimenpiteet	2
Haapaveden kyläneuvosto	2
Kyläsuunnitelmat ja kylien omat investoinnit	2
Kylien kouluttautuminen, viestintä ja markkinointi	3
Tapahtumat ja talkooväki.....	4
Matkailu mahdollisuudeksi kylille	4
Yhteistyötahot	4
Suunnitelma toiminnan jatkumisesta ja vakiinnuttamisesta	5
Tiedottaminen	5
Miten hankkeessa huomioidaan kestävän kehityksen periaatteiden toteutuminen	5
Yhteys Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmaan sekä alueelliseen ohjelmaan.....	5

Hankkeen nimi

Haapaveden kylät

Toteutusaika

1.9.2022 – 30.6.2024

Hankkeen tavoite

Kylät pitävät huolta kyläläisistään. Haapavedellä on laskentavasta riippuen jopa parisenkymmentä kylää, joissa toimintaa on kyläaktiivien ja kyläyhdistysten lisäksi erilaisten muiden yhdistysten kautta (kuten nuorisoseurat, maa- ja kotitalousnaiset, sekä esimerkiksi koulujen vanhempainyhdistykset). Haapaveden tunnetuimpia kyliä ovat mm. Karhukangas, Ainali, Ollala, Mieluskylä (Rytky), Humaloja, Vattukylä, Vatjusjärvi, Aittoperä (Jokivarren kylä), Kytökylä, Karsikas (Suotukylä), Kirkonkylä (Mustikkamäki – Eskolanniemi), Ojakylä (Korkatti, Leppioja), Sulkakylä. Osassa kylistä ja niiden omaisuudestaan pitävät huolta maamiesseurat, nuorisoseurat tai kyläyhdistykset suoraan. Osassa kylissä ei ole tällä hetkellä rekisteröityä yhdistystä. Kylät ovat isoja, joten asukasviihtyvyyden lisäämiseksi kylätoimintaa tulee aktivoida. Kylien asukasmäärät vaihtelevat muutamista kymmenistä useampaan sataan asukkaaseen.

Hankkeen päätavoite on Haapaveden kylien pito-, veto-, ja elinvoimaisuuden lisääminen. Hankkeen aikana mahdollistetaan kylien vahvuuksien tunnistamista, ja vahvuuksien ja resurssien varaan jatkumoa ja perinteitä rakentaen.

Kylien ja niiden toimijoiden keskuudesta on noussut erilaisia tarpeita tulevaisuudesta, joita kaupunki haluaa yhteistyössä kyliensä kanssa edesauttaa ja kehittää. Aktiivisista toimijoista on tarve, ja uusia kyläläisiäkin kaivataan mukaan toimintaan. Yhteistä Haapaveden kylille ovat maaseutumaiset, jossa vesielementti näyttelee myös osaansa (joki ja järvet), sekä kulttuurihistorialliset rakennukset ja kohteet sekä rakennelmat, jotka luovat halun ylläpitää arvokkaita kyliämme myös itsensä kyläläisten toimesta. Kyliä kannattaa tukea, sillä se mahdollistaa virkeän kylätoiminnan asukasviihtyvyyttä sekä lisäksi myös ikäihmisten pärjäämistä kodeissaan pidempään. Hanke kannustaa kyliä löytämään heidän vahvuudet ja mahdollisuudet lisätä ja ylläpitää pito-, veto- ja elinvoimaa nyt ja tulevaisuudessa. Hankkeessa tehdään tarvittavia toimenpiteitä per kylä, osa yhteisesti osa kyliä itseään kuunnellen. Kylien potentiaalin esiin nostaminen tukee osaltaan kaupungin elinkeinoelämää ja työllisyyden kehittymistä kylillämme.

Hankkeessa tehtävät toimenpiteet

Haapaveden kyläneuvosto

Keväällä 2022 Haapaveden kaupunkiin on perustettu kyläneuvosto. Kyläneuvoston tarkoituksena on kaupungin alueella edistää kylien asukkaiden yhteistyötä, omatoimisuutta ja kylien elinkelpoisuutta. Kyläneuvosto alueensa asukkaiden yleisten ja yhteisten etujen valvojina sekä pyrkivät edistämään kylien asukkaiden toimeentulomahdollisuuksien yleisiä edellytyksiä. Kyläneuvostot edistävät kylien vakinaisten ja vapaa-ajan asukkaiden viihtyvyyttä, harrastustoiminnan säilymistä kylillä. Kylähankkeen aikana myös Haapaveden kyläneuvoston toimintaa vakiinnutetaan. Kyläneuvosto kokoontuu ainakin kaksi kertaa vuodessa. Hankkeen henkilökunta osallistuu kyläneuvoston kokouksiin ja pyrkii osana hankkeen toimintaa luomaan ja sopimaan käytänteistä kyläneuvoston toiminnan juurruttamiseksi osaksi arkea Haapaveden kaupungissa.

Kyläsuunnitelmat ja kylien omat investoinnit

Hankkeessa kartoitetaan kylien nykytilanne ja pyritään luomaan toimintakulttuuria yhteisen tekemisen kautta. Kyläsuunnitelmat ja kylien kehittämissuunnitelmat ovat tarpeen jokaiselle hankkeeseen osallistuvalla kylällä.

Kylien yhteen saattaminen ja heidän tarpeensa tunnistaminen lähtee liikenteeseen pitämällä useita samansisältöisiä työpajoja hankkeen ja hankkeen asiasisältöjen, jotta jokainen mukaan lähtenyt ja lähtevä kylä ehtii ohjatun toiminnan piiriin. Työpajoissa on sarja, joka koostuu kolmesta eri työpajasta koko hankkeen aikana; aloitus – seuranta – lopetus.

Kyllillä ja kylien yhdistysten omistuksessa oleva omaisuus ja rakennelmat, niiden ylläpito ja toiminta ovat isossa osassa kylien tekemisissä. Yhteiset investoinnit, resurssiviisas investointi ja rakentaminen sekä muutostyöt, kestävä kehitys mukaan huomioiden. Investointitarpeita ovat kyläkohtaisina, joita voivat olla vaikka kylätalojen piha-alueiden kunnostus tämän päivän vaatimuksia vastaamaan tai lapsiperheiden kokoontumispaikaksi leikkipuiston pystyttäminen kiipeilytelineineen ja hiekkalaatikkoineen. Tai kunnostaa pururatoja tarjoamaan kyläläisille ja muille luonnossa liikkumisesta kiinnostuneille virkistytymis- ja kuntoilumahdollisuuksia. Muitakin tarpeita kylillä tai vapaa-ajan asukkailla saattaa olla ja ne kartoitetaan ja tuodaan esille hankkeen aikana.

Osana kylähanketta suunnitellaan ja kartoitetaan kylien viihtyisyyttä lisäävien kyläkohtaisten investointikohteiden kartoittaminen. Hankkeessa myös koulutetaan kyläaktiiveja työstämään investointitarpeisiin tehtävää rahoituskelpoinen hankehakemuksia yhteisörahoittajille päin.

Hankkeessa on mahdollista työstää kylille yhteistyössä kaupungin yrityspalveluiden kanssa palvelupohjalla pyöritettävälle liiketoiminnalle. Palveluliiketoiminta voi palvella kyläläisiä itseään tai matkailijoita tai mökkeilijöitä.

Kylien kouluttautuminen, viestintä ja markkinointi

Koulutus ja kouluttautuminen sekä sen saaminen tapahtumien järjestämiseen sekä toteuttamiseen asianmukaisten lupien hallitsemiseksi koetaan tärkeäksi. Niin sanotut korttikoulutukset koetaan tärkeäksi (mm. järjestyksenvalvoja, hygieniapassi, ensiapu). Hankkeessa huomioidaan tämä ja siihen varataan kouluttautumiseen mahdollisuus. Yhteistyö paikallisten osaaaja-kouluttajien kanssa, kuten Haapaveden Opiston, Jedun ja ensiapukoulutusta järjestävien yritysten kanssa otetaan tiiviiseen yhteistyöhön järjestääksemme riittävää koulutusta ja osaamista kyläaktiiveille.

Kouluttautumismatka toiseen kylätapahtumaan järjestetään hankkeen aikana. Potentiaalisia opintomatkan kohteita ovat mm. vuoden kylät eri maakunnissa tai Suomen Kylät ry:n tapahtumat muualla Suomessa.

Kylistä ja heidän haluamiansa kerättyjen tietojen ja kuvien pohjalta luodaan kaupungin www-sivuille sivut, joissa esitellään jokaisen kylän toiminta, yhteydet ja mahdollisuudet. Hankkeen aikana kartoitetaan, onko sähköinen alusta Haapaveden kylillä mikä se parhain tapahtumien ja toiminnasta tiedottamiseen. Mahdollisuuksien mukaan ja mikä koetaan helpoimmaksi kylätoimijoiden osalta käyttää, kuten mahdolliset sovellukset kotiseutukäyttöön, Facebook-sivustot vaiko kylien omat erilliset www-sivut. Hankkeen aikana tullaan rakentamaan Haapaveden kaupungin www-sivujen alaisuuteen www.haapavesi.fi/kylat -sivut. Tämä on merkittävä osa tunnistamista, tunnustamista kylien toiminnasta sekä tiedon saavutettavuuden äärelle pääsemistä, osana myös kaupungin viestintää ja markkinointia.

Kyllillä tapahtuvien vuosittaisten, kyläsuunnitelmissakin suunniteltujen tapahtumien tunnettuutta halutaan lisätä kaupungin sisällä, mutta myös toisten kylien keskuudessa.

Hankkeen tavoitteena on myös yhteistyön kehittäminen sekä kylien kesken että kylien ja kaupungin viranhaltijoiden välillä. Hankkeessa edesautetaan ja tiedotetaan mahdollisuuksista viestiä mm.

markkinointiin ja viestintätyöhön kaupungin tiedottamisessa, ja yksityisten maanomistajien mahdollisuudesta tuottaa tontteja kaupungin tonttipörssi-sivustolle yhteistyössä rakennusvalvonnan kanssa.

Tapahtumat ja talkooväki

Tapahtumien järjestämiseen kylillä ja kirkonkylänkin osalta kaivataan koordinaatiota, päällekkäisyyksien vuoksi, sekä ajan ja tapahtumien sisällön osalta. Tarpeen ovat vuosikello ja kyläsuunnitelmat, mitä vuosittain kylillä halutaan järjestettävän. Tarpeet ovat kyläkohtaisia, kuten vaikkapa vuosittaiset kaupan ja tapahtumien päivä tai erilaisten juhlapyhien ympärille nivoutuvat perinteiset tapahtumat kylien järjestämänä. Kylien välinen talkoilu ei ole tuttua, mutta hankkeessa kehitetään Haapavedellä **“väkivelekasilla”** -mallia eli talkoovoiman saatavuuden takaamiseksi naapurikylissä. Kylien toiminnassa talkoot ovat vahvuus ja sen haasteena on, että jatkuvuus kylällä on talkoovoimassa ja yhteishengessä tekemisessä on tärkeää. Nykyisten ja uusien kyläläisten saaminen mukaan kyläyhteisöön on tärkeää.

Hankkeessa luodaan kulttuuria, jossa käydään vuoroin väkivelekaisilla ja vieraisa toisten kylillä. Hankkeessa etsitään hyviä käytänteitä ja esimerkkejä Suomesta, miten kylien elinvoimaa on pystytty ylläpitämään ja lisäämään.

Matkailu mahdollisuudeksi kylille

Matkailu ja kotimaan matkailu on osa yritystoimintaa ja elinvoimaa jokaisessa kunnassa. Haapaveden kaupungilla on käytössään matkailijoiden houkuttelemiseen Visithaapavesi.fi -sivusto, joka on suunnattu kotimaisesta matkailusta kiinnostuneille. Matkailu ja sen tekeminen osaksi kylien toimintaa on mahdollista, ja hankkeessa kannustetaan kyliä kehittämään ja merkitsemään matkailuun ja turismin kannalta mahdollisuuksia, joita tuodaan esille merkittävinä kohteina tai tekemisinä Visithaapavesi.fi -sivuston kautta. Tämä on kylien mahdollisuus harjoittaa pienimuotoisempaa varojen hankintaa tai liiketoimintaa syntyvien paikkojen ja palvelujen johdosta.

Kylien matkailua voidaan kehittää yhteistyössä vaikkapa paikallisopaskoulutuksilla. Haapaveden kylillä ja paikoissa on monia kulttuurihistoriallisia kohteita tai asioita, joita voidaan nostaa uudelle tasolle ja tuoda myös paikallisten haapavetisten ja asian harrastajien tietoisuuteen kartoittamalla ja merkitsemällä niitä. Kylien kohteet ja palvelut ovat osa koko Haapaveden matkailua. Kulttuurihistoriallisten kohteiden löytymistä voidaan hyödyntää Genius Logi -portaalin ja hankkeen aikaansaannoksia.

Kesämökkien ja mökkiläisten määrää sekä monipaikkaisuuden mahdollisuutta ei vielä tunnistettu Haapavedellä voimavaraksi. Hankkeen myötä tämä asia tiedostetaan ja nostetaan esille. Valokuitu ja sen saaminen kylille mahdollistaa monipaikkaisuuden kasvua kaupungissa ja kylillä. Vuosittain järjestään kaupungin toimesta Kesähaapavetisten -päivä, jossa kyläyhteisöjä mökkiläisten huomioimiseksi kannustetaan, ja hankkeen kautta tulevat kylät osallistuvat päivään. Hankkeessa yksi teema on siis asumisen monipaikkaisuus ja etätyömahdollisuudet. Kylät voivat vastata osaltaan myös työelämän muuttuviin tarpeisiin.

Yhteistyötahot

Hankkeen yhteistyökumppaneita ovat monia yhdistyksiä, kuten diakoniatoimikunta ja kylien metsästysseurat. Kaikille kylille luodaan ja tehdään yhteistyötä koko kunnan alueella toimivista

yhdistyksistä, kuten 4H, Haapaveden Latu ry ja Haapaveden Urheilijat ry, Aakonvuori-yhdistys sekä Haapavesi Folk ry. Haapaveden kaupunki on Pohjois-Pohjanmaan Kylät ry:n jäsen. Kylä- ja asukasyhdistysten sekä muiden paikallistoimijoiden järjestökoulutusta kehitetään yhteistyössä muun muassa Pohjois-Pohjanmaan Kylät ry:n ja sen Hullun Älykkäät Kylät -hankkeen kanssa kiinteänä osana mm. kyläkehittämissuunnitelman toteutuksessa. Pohjois-Pohjanmaan Matkailuyhdistys ry on yksi yhteistyökumppani kotiseutumatkailun näkökulmasta kylien miettiessä toimintaansa. Lisäksi yhteistyötä tehdään kylien alueilla kulkevien reitistöhankeiden kanssa.

Suunnitelma toiminnan jatkumisesta ja vakiinnuttamisesta

Kylien kehittämissuunnitelmat jäävät pysyväksi osaksi kylien toimintaa ja niissä mainitut ja kirjatut vuosittaiset tapahtumat kylillä jäävät elämään. Väkivelekaisuudesta ja luontaisesta sopimusyhteistyöstä on tullut tapa, kylien talkooväki kutsuvat ja tulevat kutsutuiksi. Yhteistyö kaupungin suuntaan on selkiintynyt ja kaupunki on nimennyt yhteyshenkilöt kylien suuntaan rakennusvalvonnassa, viestinnän ja markkinoinnin osalta. Kaupunki ylläpitää päivitettyjä yhteystietoja kylille ja kyläyhdistyksistä kaksi kertaa vuodessa kokoontuvat kyläneuvoston yhteydessä. Kyläneuvosto kannustaa ja koordinoi osaltaan kyliä sopimusyhteistyöhön.

Tiedottaminen

Hankkeen toiminnasta tiedotetaan julkisesti. Hankkeen projektityöntekijä vastaa tiedotustoiminnasta ja laatii hankkeen alkaessa erillisen tiedotus- ja viestintäsuunnitelman.

Miten hankkeessa huomioidaan kestävän kehityksen periaatteiden toteutuminen

Kestävän kehityksen periaatteet toteutuvat hankkeessa monella tasolla. Erityisesti sosiaalisen kestävän ulottuvuuden osalta edistetään kyläyhteisöjen toimintaan osallistujien sosiaalista osallisuutta sekä vahvistetaan kylillä asuvien yhteenkuuluvuutta. Digitaalisuuden myötä myös ekologinen ja taloudellinen kestävä kehitys toteutuvat, kun hankkeen toiminnassa huomioidaan ympäristöarvot sekä käytetään etäyhteyksiä esimerkiksi pidemmän etäisyyden päähän tapaamisissa ja koulutuksissa.

Yhteys Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaan sekä alueelliseen ohjelmaan

Hankkeen toiminta yhdistyy hyvin maaseudun kehittämisohjelmiin sekä alueelliseen strategiaan, kun sen toimenpiteet kohdentuvat matkailuun ja elinvoiman edistämiseen. Hankkeen toimenpiteet synnyttävät uusia palveluita kylien keskuuteen, sekä uusia yhteistoiminnallisia toimintatapoja. Hankkeessa syntyneet toimintamallit juurrutetaan ja resurssoidaan osaksi kylien ja kaupungin tarjontaa.

Tehdään kylistä vetovoimaisia, yhtenäisiä ja yhteistyövoimaisia. Tehdään kylistä osa Haapaveden elinvoimaa.